

Konjunkturindikatorer 2023

I korthet

- Inflationen (KPI) toppade i februari 2023 på rekordhög 11,3 procent. Under resten av året minskade inflationen i huvudsak och i slutet av året (december) var inflationen 4,7 procent. De åländska konsumentpriserna steg i genomsnitt med 7,9 procent under år 2023. En betydande del av inflationen under fjolåret härrör från ökade räntekostnader.
- 12 månaders Euriborräntan steg under första halvan 2023, varefter den stabiliserades på en nivå strax över fyra procent. I december föll Euribor 12-räntan under fyra procent och månadsgenomsnittet för årets sista månad blev cirka 3,68 procent.
- Fluktuationerna i råoljepriset (Brent) var mildare 2023 än året innan. Priset var cirka 78 USD per fat i slutet av året (december). Helårsmedeltalet för 2023 stannade på 82 USD/fat.
- Medelvärde på en euro uttryckt i kronor var 11,47 under 2023, vilket är den högsta årsnoteringen för EUR/SEK sedan euron infördes. Vid utgången av året var en euro värd 11,20 kronor.
- De åländska hushållens *förtroendeindikator* var tydligt negativ både under våren och hösten 2023. De svenska hushållens förtroendeindikator steg under året medan förtroendeindikatorn för de finska hushållen avslutade året på ungefär samma nivå som vid årets början. Båda ländernas förtroendeindikator låg långt under det egna tioårsmedelvärdet.
- Det relativa arbetslöshetsstalet var under år 2023 i genomsnitt 4,2 procent. Ungdomsarbetslöshetsgradens årsmedeltal låg på 7,5 procent. Årsgenomsnittet för lediga jobb i förhållande till arbetskraften (vakansgraden) var på ungefär samma nivå som 2022.
- Under de tre första kvartalen 2023 grundades 177 nya företag, vilket var i nivå med motsvarande period 2022. Antalet anhängiggjorda konkurser ökade märkbart 2023 (hela året): 20 företag söktes i konkurs under året, vilket är det högsta antalet under 2000-talet.
- Enligt preliminära uppgifter var den årliga tillväxten av *omsättningen i det privata näringslivet* under de tre första kvartalen 2023 cirka åtta procent från motsvarande period 2022. Tillväxten i det privata näringslivets lönesumma var under motsvarande period cirka sex procent.
- *Turismens omsättning och lönesumma* ökade båda preliminärt med cirka fem procent under 2023 första tre kvartal från motsvarande period 2022.

Inledning

Nedan följer en sammanställning av centrala indikatorer relaterade till den ekonomiska konjunkturen. Översikten rymmer varierande tidsperspektiv och syftar till att belysa såväl något längre trender baserade på årliga data som kortsiktiga månadsvisa förändringar fram till och med december 2023.

Den åländska ekonomin är direkt och indirekt beroende av förändringar i den internationella omgivningen, i synnerhet av utvecklingen i Finland och Sverige samt förändringar i oljepriset. Här presenteras därför kontinuerliga data på råoljepriser, förtroendeindikatorer för hushållen samt valutakurser och inflation.

De specifika åländska data i denna översikt omfattar olika former av arbetslöshetsdata, uppgifter om konkurser och nystartade företag, samt uppgifter från företag registrerade på Åland framtagna ur ÅSUB:s omsättnings- och lönerregister.

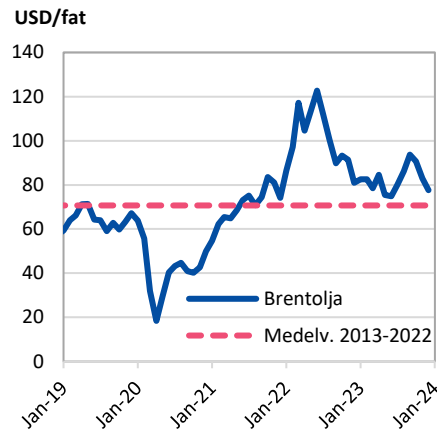
Råoljepriset

Det genomsnittliga priset på råolja (Brent) år 2022 var cirka 101 USD/fat. Rysslands anfallskrig mot Ukraina, efterföljande sanktioner och oro för ett otillräckligt utbud drev upp oljepriset under första halvan av 2022. Prisnivån sjönk under årets andra halva i samband med en tilltagande oro för ekonomisk recession.

Oljepriset fortsatte att sjunka under första halvan av 2023. Priset steg sedan under hela det tredje kvartalet och nådde årets topp i september.

Prisnivån föll sedan tillbaka under det fjärde kvartalet. I december var det genomsnittliga priset cirka 78 USD/fat. Helårsmedeltalet för 2023 var 82 USD/fat.

Figur 1. Priset på råolja (Brent). USD per fat, 2019–2023

Källa: Energy Information Administration., Short-term Energy Outlook januari 2023.

Fluktuationerna i oljepriset var mildare 2023 än året innan. Under fjolåret påverkades oljepriset bland annat av EU:s importförbud av rysk olja och oljeprodukter, OPEC+’s beslut om förlängda produktionsnedskärningar samt geopolitiska konflikter och (oron för) efterföljande effekter på utbudssidan. Den globala efterfrågan på olja var under året lägre än väntat, vilket bidrog till lägre prisnivåer.

I U.S Energy Information Administrations (EIA) senaste kortsiktsprognosförväntas råoljeprisets årliga medeltal för innevarande år (2024) vara i nivå med fjolårets medeltal (82 USD/fat). EIA betonar att det finns osäkerhet i prognosen, bland annat vad gäller de pågående oroligheterna i Mellanöstern. Konflikterna ökar risken för utbudsstörningar, vilket i sin tur kan leda till högre prisnivåer och -volatilitet.¹

Med höga olje- och gaspriser följer även höga priser på bunker vilket har en negativ inverkan på den åländska ekonomin. Transportsektorn, industrin och hushållen på Åland missgynnas av

¹ U.S. Energy Information Administration (2024). Short-Term Energy Outlook (STEO). Januari 2024

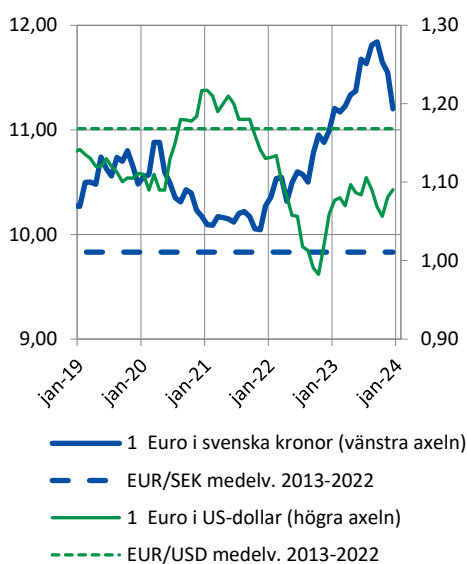
höga bränslekostnader, mer än genomsnittshushållen i Finland.

Valutakurser

Eurons värde gentemot den svenska kronan har under de senaste sex åren överskridit tio kronor.

Kursutvecklingen har varit särskilt stark under de två senaste åren.

Figur 2. Euro i svenska kronor och US-dollar 2019–2023.

Källa: Finlands Bank. ÅSUB bearbetning.

Medelvärdet på en euro uttryckt i kronor var 11,47 under 2023, vilket är den högsta årsnoteringen för EUR/SEK sedan euron infördes (1999). Global osäkerhet, snabbare räntehöjningar i andra ekonomier och ökad riskkänslighet på finansiella marknader har haft en negativ inverkan på kronans värde under 2023. Den svenska kronan försvagades under fjolårets tre första kvartal, men återhämtade sig något under det fjärde kvartalet. Vid utgången av året var en euro värd 11,20 kronor.

Den gröna kurvan i *Figur 2* illustrerar eurons kurs gentemot US-dollar. Växelkursens utveckling under 2023

har varit relativt stabil jämfört med utvecklingen de tre föregående åren och värdet på en euro uttryckt i dollar rörde sig mellan 1,06 dollar och 1,11 dollar. Växelkursen EUR/USD årsgenomsnitt för 2023 var 1,08 dollar och vid utgången av året motsvarade en euro cirka 1,09 dollar, vilket fortfarande ligger en bra bit under långtidsmedelvärdet (2013–2022: 1,17 dollar).

Nettoeffekten av en förstärkt dollar är positiv för den åländska tankerverksamheten, men negativ för passagerarrederierna vars bunkerpriser till stor del sätts i dollar.

Inflation och räntor

Den europeiska centralbanken (ECB) ändrade sin penningpolitiska strategi under 2021, vilket inkluderade en ny målsättning beträffande inflationen: *symmetriskt ska inflationen vara två procent på medellång sikt*².

Det finns olika mått för att mäta inflationen. Vanligtvis ligger många av dem nära varandra, men på grund av de kraftiga prissvängningarna och stigande räntor som ägt rum de senaste åren kan det ske större avvikelser, vilket påverkar hur jämförbara olika index är med varandra. ÅSUB och Statistikcentralen hänvisar i första hand till den så kallade KPI³-inflationen (som inkluderar räntekostnader för bostadslån) då vi rapporterar åländska respektive finska inflationssiffror. De åländska och finska KPI-siffrorna är direkt jämförbara och prisutvecklingen på Åland följer vanligtvis utvecklingen för Finland som helhet (se *Figur 4*).

För att underlätta jämförbarhet mellan länder inom EU producerar varje land även ett standardiserat HIKP⁴-mått, som kan användas för att jämföra olika europeiska länders inflation. *I detta mått inkluderas emellertid inte räntor på bostadslån*, vilka har stått för en

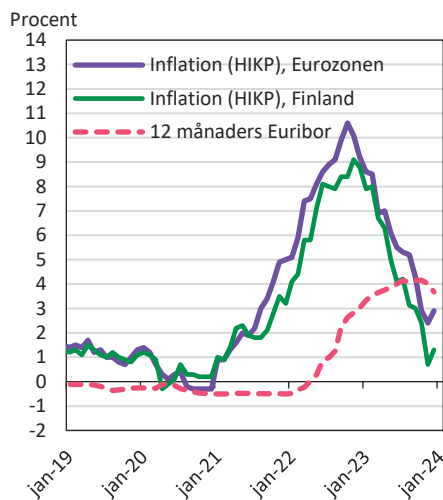
² ECB penningpolitikstrategi. Den tidigare strategin var att inflationen ska vara under men nära två procent.

³ Konsumentprisindex.

⁴ Harmoniserat index för konsumentpriser.

ansenlig del av den finska och åländska KPI-inflationen den närmsta tiden. Detta innebär att den finska HIKP och KPI måtten skiljer sig åt mer än vanligt under 2023. I *Figur 3* illustreras HIKP-inflationen inom eurozonen och i Finland.

Figur 3. Inflation (HIKP) och ränta. Eurozonen och Finland 2019–2023.

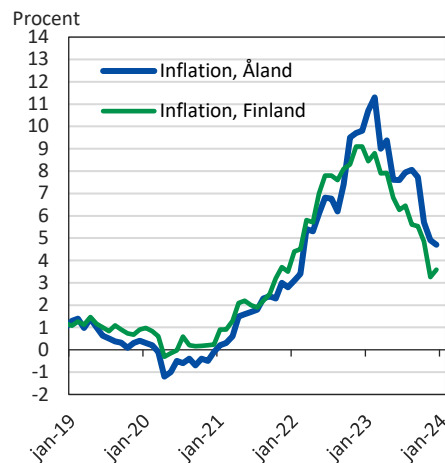

Källa: ÅSUB, EUROSTAT, Finlands bank

Inflationstakten avtog märkbart både i eurozonen och Finland under 2023. Utveckling visar att HIKP-inflationen i eurozonen närmast sig målnivån på nära två procent och att Finlands HIKP -inflation redan underskrider ECB:s målnivå. Årsgenomsnittet för HIKP -inflationen i eurozonen var 5,4 procent och i Finland 4,3 procent.

I *Figur 4* illustreras årsförändringen i konsumentprisindexet (KPI) för Åland och Finland. Inflationen på Åland toppade i februari på rekordhög 11,3 procent. Under resten av året minskade i huvudsak inflationen och i slutet av året (december) var inflationen 4,7 procent. KPI för Åland steg i genomsnitt med 7,9 procent under år 2023. Den genomsnittliga årsförändringen i Finlands KPI för 2023 var klart lägre (6,2 procent).

Figur 4. Inflation (KPI) på Åland och i Finland 2019–2023.

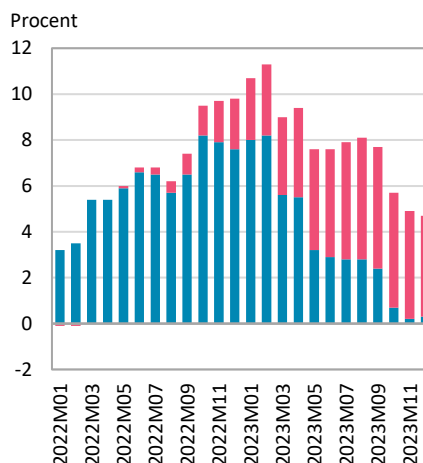

Källa: ÅSUB, Statistikcentralen

Jämförs *Figur 3* och *Figur 4* är det tydligt att den finska inflationen är betydligt högre när vi följer måttet KPI, vilket belyser bolåneräntornas ökade inverkan på KPI-inflationen under det gångna året.

Mönstret är liknande på Åland. En betydande del av inflationen under fjolåret härrör från ökade räntekostnader föranlett av centralbankernas räntehöjningar. Rensat för denna effekt kan man se att inflationstakten i övrigt har sjunkit betydligt under fjolåret och var nära noll vid slutet av året (*Figur 5*).

Figur 5. Åländsk inflation fördelat mellan räntekostnadernas inverkan samt övriga varor och tjänsters inverkan, januari 2022 – december 2023.

■ Räntor på bostadslån och övriga finansiella tjänster
■ Allt utom räntor och övriga finansiella tjänster

Källa: ÅSUB.

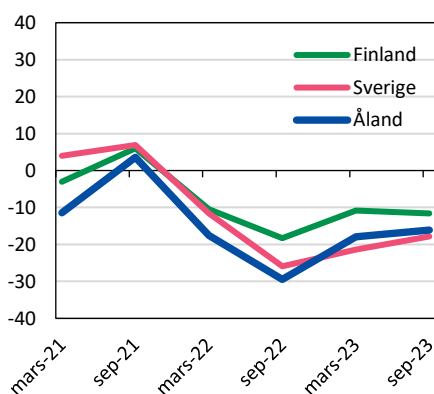
Nollränteläget i Europa fick ett avslut under 2022. Den europeiska centralbanken (ECB) höjde styrräntan vid ett flertal tillfällen under året för att stävja inflationen. 12 månaders Euribor (Euribor 12) steg under våren över nollstrecket och tilltog under årets gång (se *Figur 3*).

Räntan fortsatte stiga under första halvan av 2023, varefter den stabiliserades på en nivå strax över fyra procent. I december föll Euribor 12-räntan under fyra procent och månadsgenomsnittet för årets sista månad blev cirka 3,68 procent. De flesta bolån i Finland är kopplade till denna ränta.

Hushållens förtroendeindikator

År 2021 började ÅSUB sammanställa ett konsumentförtroendeindex för de åländska hushållen⁵. Kartläggningen görs i samband med vårens och höstens konjunkturöversikter. De åländska hushållens förväntningar har i de mätningar ÅSUB genomfört följt rätt nära utvecklingen för de finländska och svenska hushållens förväntningar (se *Figur 6*).

Figur 6. Konsumentförtroendeindex för Åland, Finland och Sverige, mars 2021 – september 2023.

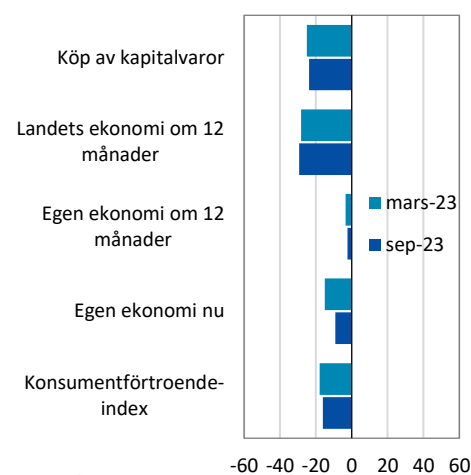

Källa: ÅSUB, Eurostat

En mer detaljerad bild av det åländska konsumentförtroendeindexet från

våren och hösten 2023 presenteras i *Figur 7*. De åländska hushållens förtroende var märkbart negativt i årets båda mätningar men en liten förbättring observerades under hösten från vårens mätning. Förbättringen i totalindexet mot vårens resultat härrör i första hand från de åländska hushållens syn på den egna ekonomin, både i nuläget och 12 månader fram.

Figur 7. Konsumentförtroendeindex och netttotal för svaren på delfrågorna. Åland, mars och september 2023.

Källa: ÅSUB

Förtroendeindikatorn i både Sverige och Finlands störtök i samband med Rysslands anfallskrig mot Ukraina i början av 2022 (se *Figur 8*). Hushållens förtroende fortsatte därefter att sjunka och under hösten uppmättes de mest negativa förtroendesiffrorna som observerats i Eurostats tidsserier⁶. Förutom kriget påverkade stigande inflation och räntor förtroendet för den egna och landets ekonomi under 2022.

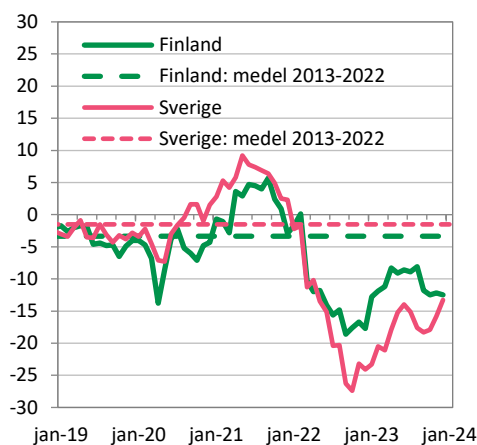
Under fjolåret (2023) steg konsumentförtroendet i Sverige medan de finska hushållens förtroendeindikator avslutade året på ungefär samma nivå som vid årets början. Minskad pessimism när det gäller de svenska hushållens syn på den egna och Sveriges ekonomi om 12 månader bidrog till att förtroendeindikatorn steg under året.

⁵ För en fullständig beskrivning av metoden, se ÅSUB R2021:2 avsnitt 4.7 samt bilaga 3

⁶ Tidsserier för Finland och Sveriges sträcker sig mellan år 1995–2022.

De finska hushållens syn på Finlands ekonomi om 12 månader steg under merparten av året men föll tillbaka under årets andra halva. Synen på den egna ekonomin nu och om 12 månader samt avsikten att göra större köp de kommande 12 månaderna var närmast oförändrade under året. Både de svenska och finska hushållens förtroendeindikator låg fortsättningsvis långt under de egna tioårsmedelvärdena under hela 2023.

Figur 8. Förtroendeindikator för hushållen i Finland och Sverige 2019–2023. Säsongsrensade data.

Källa: EUROSTAT, ÅSUB bearbetning

Konjunkturinstitutet konstaterade i december att den svenska ekonomin för närvarande är inne i en lågkonjunktur och att hög prisinflation och höga räntor har drabbat särskilt räntekänsliga hushåll. Under 2024 väntas dock löneutvecklingen stiga snabbare än priserna 2024, vilket tillsammans med en sänkt styrränta beräknas ge mer utrymme för konsumtion.⁷

I sin ekonomiska översikt från december 2023⁸ konstaterar Finansministeriet att den finska ekonomin är inne i en recession men att konjunkturen börjar förbättras under 2024. Hushållens köpkraft ökar då tack vare en relativt god inkomstutveckling i kombination med

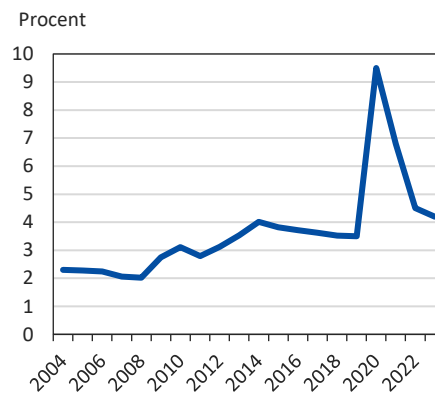
avtagande inflationen och minskande räntor. Köpkraftsförbättringen är dock fortfarande långsam under 2024 eftersom sysselsättningen samtidigt försvagas och nedskärningar i de sociala förmånerna bromsar ökningen av inkomster.

Konsumentförtroendet i eurozonen rasade i samband med att kriget i Ukraina bröt ut 2022 och rörde sig under året i fråga kring nivåer som observerats vid finanskrisen och utbrottet av covid-19. En viss förbättring observerades under 2023 men konsumenternas förtroende var fortsatt svagt. I december var förtroendeindikatorn för hushållen i eurozonen -15, vilket fortfarande ligger under det egna tioårsmedelvärdet (2013–2022: - 10,5).

Arbetslösheten

En viktig konjunkturindikator är andelen arbetslösa i förhållande till arbetskraften. Den årsvisa arbetslöshetstrenden på Åland var uppåtgående från 2011 fram till 2014, då årsnoteringen på fyra procent nåddes.

Figur 9. Relativt arbetslöshetstal 2004–2023 (procent).

Källa: ÅSUB

Under åren som följde minskade arbetslösheten sakta. År 2020 sköt arbetslösheten i höjden på grund av coronapandemin (Figur 9). Det

⁷ Konjunkturinstitutet (2023). Konjunkturläget december 2023.

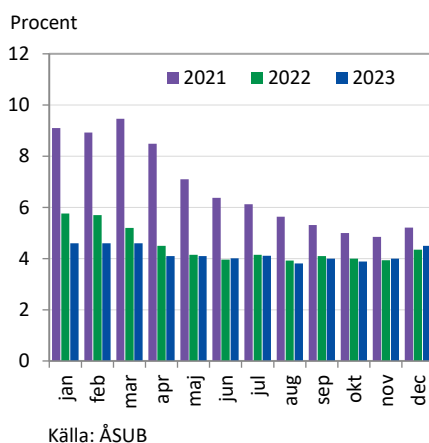
⁸ Finansministeriet (2023) pressmeddelande: Finlands ekonomi börjar växa igen efter recessionen

genomsnittliga relativa arbetslöshetstalet för 2020 blev 9,5 procent, vilket är den högsta årsnoteringen sedan arbetslöshetsgraden började mätas för Åland. En återhämtning skedde under 2021 och 2022, och arbetslösheten (årsmedeltal) minskade till 6,8 procent 2021 och sedan till 4,5 procent 2022.

Återhämtningen på den åländska arbetsmarknaden har klingat av i takt med att arbetslösheten närmast sig "normala" nivåer samtidigt som konjunkturen sviktar. Det relativa arbetslöshetstalet var under år 2023 i genomsnitt 4,2 procent.

Som framgår av de lila staplarna i *Figur 10* var arbetslösheten på en mycket hög nivå i början av 2021, varefter den gradvis minskade. Detta mönster upprepade sig under 2022. Fjolåret var det första året som inte direkt präglades av covid-19 restriktioner, vilket var fallet både i början av 2021 och 2022. Detta ledde till att arbetslösheten 2023 på årsbasis blev något lägre än året innan. Sedan våren 2023 och fram rörde sig arbetslösheten i stort sett kring samma månatliga nivåer som under 2022. I december steg arbetslösheten något och uppgick då till 4,5 procent.

Figur 10. Relativt arbetslöshetstal (procent) efter månad 2021-2023.

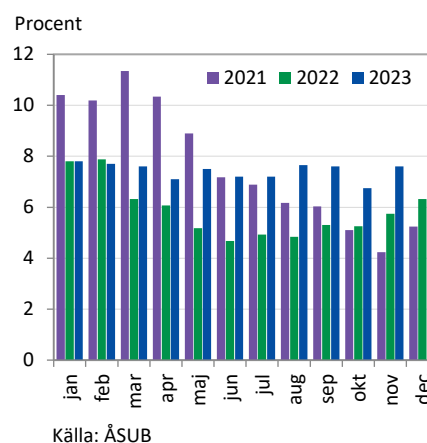

Det relativa arbetslöshetstalet bland personer under 25 år (*ungdomsarbetslöshetsgraden*) har ett mer oregelbundet mönster beroende

på det låga antalet individer i gruppen, men har de senaste fem åren före coronapandemin ändå legat stabilt kring fem procent på årsbasis.

Ungdomsarbetslösheten har i stort följt den allmänna utvecklingen på arbetsmarknaden under 2021 och 2022, men rörelserna har varit kraftigare. Årsnoteringen för ungdomsarbetslösheten var 7,7 procent 2021 och 5,9 procent 2022.

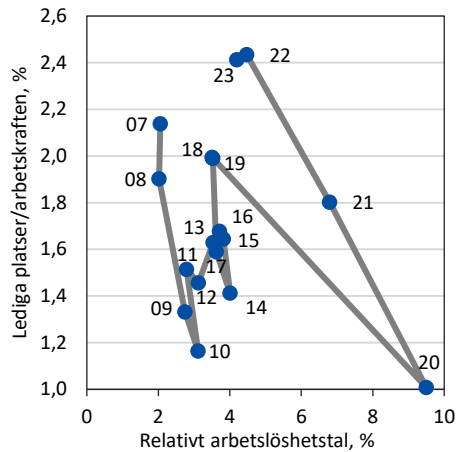
Figur 11. Ungdomsarbetslöshetsgrad efter månad 2021-2023 (procent).

Ungdomsarbetslösheten rörde sig omkring 7,5 procent under första halvan av 2023. Under fjolårets andra halva var de månatliga noteringarna högre än motsvarande noteringar 2022 och 2021. Årsnoteringen för 2023 var 7,5 procent. Vid utgången av året var ungdomsarbetslösheten 8,2 procent.

Matchningsproblem inom arbetsmarknaden kan illustreras med den så kallade *Beveridgekurvan* som visar förhållandet mellan andelen lediga platser i förhållande till arbetskraften (vakansgraden) respektive det relativa arbetslöshetstalet (*Figur 12*). Vid ökade matchningsproblem flyttas kurvan uppåt och samtidigt till höger i figuren. Kurvans rörelse i *Figur 12* från 2009 fram till 2019 antyder ett ökande "kompetensglapp" på den åländska arbetsmarknaden.

Figur 12. Vakansgrad och relativt arbetslöshetsstal (procent*) 2007–2023.

Källa ÅSUB

Not: Den lodräta axeln börjar inte från 0.

*) Avser genomsnittligt antal lediga platser och öppet arbetslösa som andel av arbetskraften respektive år.

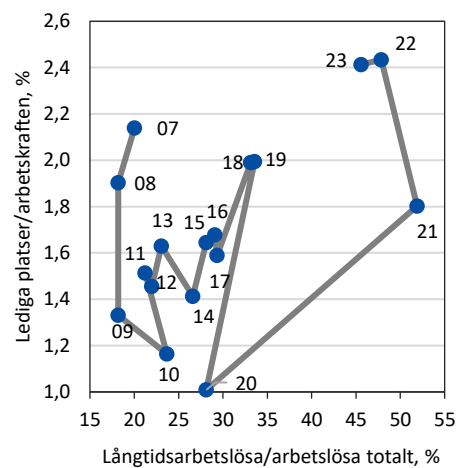
Placeringen i figuren ger även en bild över konjunkturläget. Allmänt brukar en förbättring av den ekonomiska konjunkturen innebära en högre vakansgrad och lägre arbetslöshetsgrad (en rörelse uppåt och till vänster i *Figur 12*). En placering nere och till höger indikerar i stället att ekonomin befinner sig i en lågkonjunktur, med hög arbetslöshet och låg vakansgrad.

För år 2023 noteras endast en liten minskning i arbetslösheten och vakansgraden från 2022. Vakansgraden är fortsättningsvis hög samtidigt som det relativa arbetslöshetsstalet stannat kvar på en något högre nivå än innan pandemin. Placeringen för 2023 tyder även på fortsatt matchningsproblematik på den åländska arbetsmarknaden.

I *Figur 13* ställs vakansgraden (lodräta axeln) i förhållande till den procentuella andelen långtidsarbetslösa⁹ av alla arbetslösa. Den kraftiga rörelsen ner och till vänster som inträffade 2020 kunde misstas för en förbättring på

arbetsmarknaden, där fler lediga platser har tillsatts och långtidsarbetslösheten minskat. Rörelsen berodde i stället på att ökningen av det totala antalet arbetslösa 2020 inledningsvis var större än ökningen i antalet långtidsarbetslösa, vilket gör att förhållandet minskar och kurvan förskjuts till vänster.

Figur 13. Vakansgrad och långtidsarbetslöshet (procent*) 2007–2023.

Källa: ÅSUB

Not: Axlarna börjar inte från 0.

*) Avser dels genomsnittligt antal lediga tjänster som andel av arbetskraften, dels långtidsarbetslösa som andel av alla öppet arbetslösa respektive år

Under 2021 minskade arbetslösheten medan det genomsnittliga antalet långtidsarbetslösa ökade, vilket resulterar i att kurvan i *Figur 13* söker sig högerut. År 2022 skedde en försiktig minskning i andelen långtidsarbetslösa av alla arbetslösa.

De långtidsarbetslösas andel av det totala antalet arbetslösa minskade något även under 2023. Trots detta utgjorde de långtidsarbetslösa fortfarande nästan hälften (cirka 46 procent) av det genomsnittliga arbetslöshetsstalet för 2023.

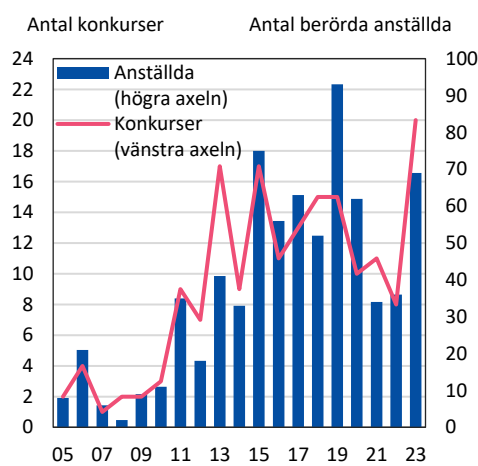
⁹ Personer som varit arbetslösa i sex månader eller längre.

Företagsbeståndet och konkurser

I detta avsnitt görs en kort översikt över antalet anhängiggjorda konkurser¹⁰ på Åland under 2023 samt antalet anställda som berörs av dessa. Därutöver presenteras statistik över nystartade företag på Åland under fjolåret. Statistiken baserar sig på Statistikcentralens uppgifter.

I *Figur 14* presenteras antalet anhängiggjorda konkurser och antalet berörda anställda. Ur figuren kan utläsas att både antalet anhängiggjorda konkurser och antalet anställda som berördes av dessa ökade märkbart från 2022 till 2023. Enligt Statistikcentralens senaste uppgifter söktes 20 företag i konkurs under 2023, vilket är det högsta antalet under 2000-talet. Antalet berörda anställda var 69 personer.

Figur 14. Anhängiggjorda konkurser och berörda anställda 2005–2023.

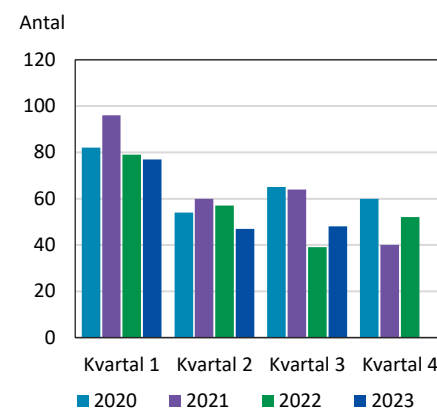

Källa: Statistikcentralen. ÅSUB

När det gäller förändringar i företagsbeståndet använder vi kvartalsvisa uppgifter från Statistikcentralen om nystartade och nerlagda företag. Statistiken omfattar alla företag som registreras och avregistreras oberoende av omfattningen av deras verksamhet. I *Figur 15* illustreras antalet nystartade

företag kvartalsvis sedan 2020 fram till det tredje kvartalet 2023.

Figur 15. Antal nystartade företag, kvartalsvis 2020–2023.

Källa: Statistikcentralen, ÅSUB bearbetning

Antalet nystartade företag har varit förhållandevis högt under den granskade perioden. Totalt grundades det cirka 260 nya företag både år 2020 och 2021. Antalet minskade till 227 år 2022, vilket motsvarar ett normalår.

Under de tre första kvartalen 2023 grundades 177 nya företag, vilket var i nivå med motsvarande period 2022. Uppgifter från fjärde kvartalet finns inte tillgängliga vid översiktens publicering.

Omsättning och lönesummor

ÅSUB har tillgång till ett register av betydelse för uppföljning av konjunkturutvecklingen i det privata näringslivet. Det handlar om ett register varifrån vi får uppgifter dels om omsättningen i företagen, dels om företagens utbetalda löner. Uppgifterna innefattar även de på Åland registrerade företagens verksamhet i Finland. *Registeruppgifter för år 2022 och 2023 är fortfarande preliminära* och kan komma att ändra, varför det är nödvändigt att tolka utvecklingen med viss försiktighet. De snabbt stigande priserna (som påverkat olika branscher olika mycket) de senaste åren innebär

¹⁰ Antal företag som har ansökt i konkurs.

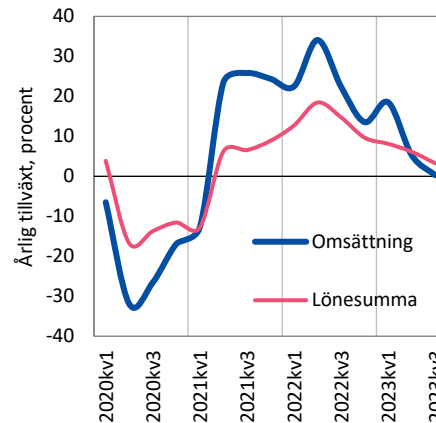
också utmaningar att avläsa omsättningsutvecklingen.

I publikationer innan pandemin har trendtillväxten¹¹ i omsättning och löner redovisats. Denna komponent lyckas dessvärre inte på ett rättvist sätt återge de extrema förändringarna i omsättning och lönesumman som inträffat under och efter coronapandemin. Av denna anledning redovisas i stället endast den *säsongrensade tillväxten*¹² i omsättning och löner. Nytt för i år är att både säsongrensningen och presentationen av uppgifterna görs på kvartalsnivå. Uppgifterna för fjolåret (2023) stäcker sig fram till årets tredje kvartal.

I *Figur 16* visar den blå kurvan den procentuella årstillväxten av omsättningen i det privata näringslivet (för branschvisa uppgifter se ÅSUBs databas Företag¹³).

Näringslivets omsättning 2022 steg med cirka 23 procent från året innan. Lönesummans tillväxt från 2021 till 2022 var i sin tur cirka 14 procent. Omsättningstillväxten var som starkast inom branscherna *transport* samt *vatten och el*. För den förstnämnda branschen var jämförelseåret fortfarande omsättningsmässigt förhållandevis svagt medan högre energipriser drev på omsättningstillväxten inom branschen vatten och el.

Figur 16. Omsättningen och lönesumman i det privata näringslivet (löpande penningvärde) efter kvartal. Procentuell årstillväxt, första kvartalet 2020 – tredje kvartalet 2023.

Not: Säsongrensade tidsserier. Uppgifterna för 2022 och 2023 är preliminära.

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister, Skatteförvaltningen.

Årstillväxten i omsättningen avtog under de tre första kvartalen år 2023 och näringslivets omsättning i det tredje kvartalet var på samma nivå som motsvarande kvartal 2022. Enligt preliminära uppgifter var den årliga tillväxten av omsättningen i det privata näringslivet under de tre första kvartalen 2023 cirka åtta procent från motsvarande period 2022. Omsättningstillväxten under perioden i fråga var starkast inom branscherna *livsmedelsindustrin*¹⁴, *primärnäringsar* och *företagstjänster*.

Som framgår av *Figur 16* har variationerna i tillväxten av lönesumman i det privata näringslivet följt omsättningens tillväxt. Lönesummans tillväxtriktning tenderar att följa omsättningen, men med en viss eftersläpning. Enligt preliminära uppgifter var den årliga tillväxten i lönesumman under de tre första kvartalen 2023 cirka sex procent från motsvarande period 2022. (För

¹¹ Åsyftas till trendkomponenten i säsongjusterade tidsserier.

¹² I rapporten åsyftas de säsongbehandlade tidsserier då de registerbaserade omsättnings- och löneuppgifternas tillväxt nämns.

¹³ ÅSUB Databas, Företag. Indexerad omsättning och lönesumma för företag i det privata näringslivet

¹⁴ En större fusion inom livsmedelsindustrin påverkar statistiken för branschens omsättning och lönesumma år 2023.

branschvisa uppgifter se ÅSUBs databas Företag).

Möjligheterna att idka näring begränsades kraftigt under coronapandemin, vilket även återspeglas i statistiken för tillväxten i omsättningen och lönesumman (särskilt år 2020). Näringslivet samlade omsättning nådde upp till förpandemiska nivåer (nominell nivå 2019) under det fjärde kvartalet 2021. Lönesumman nådde upp till 2019 nominella nivå under det första kvartalet 2022.

Turismens omsättning och lönesummor

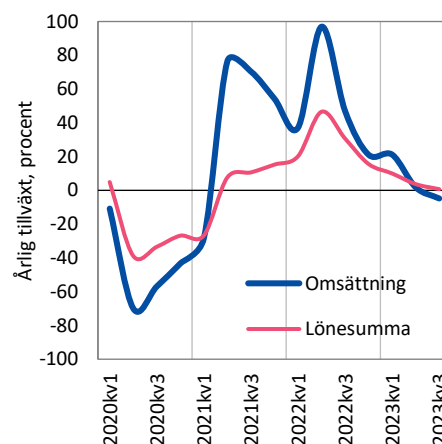
Vi behandlar turismen dels som en *total* som omfattar såväl turismverksamhet som försiggår till sjöss tillsammans med verksamheten på land, dels skiljer vi ur denna total den avgränsade *landturismen*. Dessa två avgränsningar av turismen finns inte som färdiga statistiska kategorier i den internationella näringsgrensindelningen, utan måste räknas fram som andelar i olika branscher utgående från enkätbaserade undersökningar som vi genomför med några års mellanrum.¹⁵ Den senaste av dessa färdigställdes 2019.¹⁶ I undersökningarna används en definition av landturismen som följer den som tillämpas inom nationalräkenskaperna och omfattar turisternas konsumtion på Åland samt ålänningarnas egna köp av resetjänster från till exempel åländska resebyråer.¹⁷

Det bör betonas att definitionen av den totala turismen är bred och innefattar bland annat alla rese- och

turistprodukter som åländska företag tillhandahåller både på och utanför Åland, inklusive ålandsägda fartygs försäljning till turister som inte kommer till Åland.

Turismen till Åland drabbades mycket hårt av covid-19 pandemin. Jämfört med 2019 minskade inresandet till Åland 2020 med cirka 67 procent¹⁸ och antalet hotellövernattningar med 56 procent¹⁹. Effekter av detta syns tydligt i turismens omsättnings- och löneuppgifter för 2020. Sektorn har återhämtat sig sedan dess men år 2021 (och delvis 2022) påverkades fortfarande av pandemirelaterade faktorer som restriktioner.

Figur 17. Turismens omsättning och lönesumma (löpande penningvärde) efter kvartal. Procentuell årtillväxt, första kvartalet 2020 – tredje kvartalet 2023.

Not: Säsongsrensade tidsserier. Uppgifterna för 2022 och 2023 är preliminära.

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister, Skatteförvaltningen.

Antalet inresande till Åland uppgick under 2023 till knappt 1,3 miljoner. Jämfört med 2019, före pandemin, var

¹⁵ Vi har uppskattat landturismens andel av Ålands BNP till baspris (inklusive offentlig verksamhet och icke-vinstsyftande verksamhet) 2018 till cirka 2,9 procent, vilket motsvarar ett förädlingsvärde om 35 miljoner euro. "Enligt den vidaste definitionen av turismen som förutom turisternas direkta landkonsumtion på Åland och ålänningarnas egen konsumtion av turisttjänster även inkluderar de åländska företagens turistinkomster utanför Åland samt de åländska passagerarrederiernas totala försäljning till turister, uppskattas turismens andel av

Ålands BNP till baspris till 18,4 procent 2018. Turismens totala förädlingsvärde 2018 uppskattas till dryga 220 miljoner euro." (ÅSUB Rapport 2019:2, sid. 14).

¹⁶ ÅSUB Rapport 2019:2

¹⁷ ÅSUB Rapport 2019:2, sid. 14.

¹⁸ ÅSUB nyhetsmeddelande. Inresande till Åland 2020

¹⁹ ÅSUB nyhetsmeddelande. Inkvarteringsstatistik för hotell 2020

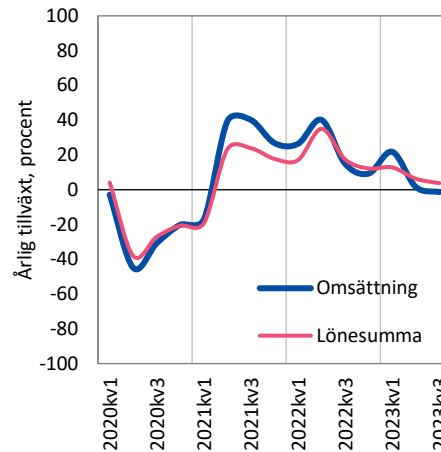
antalet inresande fortfarande 38 procent lägre, eller nästan 0,8 miljoner personer färre, och det var framför allt inresandet från Sverige som stod för nedgången²⁰. Minskat tonnage mellan Sverige och Åland och en svag krona är delförklaringar bakom utvecklingen.

Övernattningarna på de åländska hotellen uppgick under 2023 till nästan 228 000, vilket innebar en minskning med knappt två procent från rekordåret 2022, men en ökning med nio procent jämfört med 2019. Antalet övernattningar av finländska gäster var fortsättningsvis betydligt högre än före pandemin men något lägre än 2022, medan de svenska gästernas övernattningar inte nådde samma nivå som 2019 fastän de ökade lite från året före. De fritidsrelaterade övernattningarna var fler än något år tidigare under 2000-talet.²¹

Turismens sammanlagda omsättningstillväxt under de tre första kvartalen 2023 var preliminärt fem procent jämfört med motsvarande period 2022. Även lönesumman växte med fem procent under samma period.

Enligt preliminära uppgifter för de tre första kvartalen 2023 växte landturismens omsättning och lönesumman med cirka sju procent var från motsvarande period från året innan.

Figur 18. Landturismens omsättning och lönesumma (löpande penningvärde) efter kvartal. Procentuell årstillväxt, första kvartalet 2020 – tredje kvartalet 2023.

Not: Säsongsrensade tidsserier. Uppgifterna för 2022 och 2023 är preliminära.

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister, Skatteförvaltningen.

²⁰ ÅSUB nyhetsmeddelande. Inresande till Åland 2023.

²¹ ÅSUB nyhetsmeddelande. Inkvarteringsstatistik för hotell 2023.

Referenser

ECB webbplats

Energy Information Administration, US Government (<http://www.eia.gov/>)

Energy Information Administration, US Government (2024). Short-Term Energy Outlook (STEO). Januari 2024.

Finansministeriet (2023) pressmeddelande: Finlands ekonomi börjar växa igen efter recessionen. Hämtat 17.1.2024

Konjunkturinstitutet (2023). Konjunkturläget december 2023. Hämtat 17.1.2024

Statistikcentralen, Finland (<http://www.stat.fi>)

ÅSUB databas – Turism

ÅSUB, register, Lönesumma och omsättning för företag i det privata näringslivet

ÅSUB Rapport 2019:2. Turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland 2018

ÅSUB Rapport 2021:2. Konjunkturläget våren 2021

ÅSUB, statistikområde Arbetsmarknad.

ÅSUB nyhetsmeddelande. Inkvarteringsstatistik för hotell 2020

ÅSUB nyhetsmeddelande. Inkvarteringsstatistik för hotell 2023

ÅSUB nyhetsmeddelande. Inresande till Åland 2020

ÅSUB nyhetsmeddelande. Inresande till Åland 2023

ÅSUB nyhetsmeddelande. Konsumentprisindex december 2023